

TRĘŚCI CYFROWE I NIEPOŚWIADCZONE KOPIE JAKO DOWÓD W PROCESIE CYWILNYM

Przemysław Tacij

BIBLIOTEKA SĄDOWA

TREŚCI CYFROWE I NIEPOŚWIADCZONE KOPIE JAKO DOWÓD W PROCESIE CYWILNYM

Przemysław Tacij

BIBLIOTEKA SĄDOWA

Stan prawny na 15 marca 2026 r.

Przemysław Tacij, nr ORCID: 0000-0001-9260-1775

Recenzent

Dr hab. Aneta Arkuszewska, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego

Wydawczyni

Małgorzata Stańczak

Redaktorka prowadząca

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Kruś

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

ISBN 978-83-8438-151-9

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 692 477 076

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
Wprowadzenie.....	19
Rozdział 1	
Pojęcie dowodu z dokumentu sporządzonego w tekstowej formie dokumentowej w polskim procesie cywilnym.....	33
1.1. Podstawy prawne pojęcia dowodu z dokumentu	33
1.1.1. Uwagi wprowadzające.....	33
1.1.2. Pojęcie dokumentu z Kodeksu cywilnego.....	35
1.1.3. Dokument w ścisłym i szerokim znaczeniu.....	39
1.2. Nośnik umożliwiający zapoznanie się z treścią informacji	44
1.2.1. Uwagi wprowadzające.....	44
1.2.2. Możliwość odtwarzania informacji (trwałość dokumentu).....	45
1.2.3. Dokumenty elektroniczne: nośnik, w którym zapisuje się informację, a informatyczny nośnik danych.....	57
1.3. Informacja tekstowa.....	62
1.3.1. Uwagi wprowadzające.....	62
1.3.2. Oświadczenia jako informacja	63
1.3.3. Pojęcie tekstu	66
1.4. Ustalenie wystawcy dokumentu	74
1.4.1. Uwagi wprowadzające.....	74
1.4.2. Wystawca dokumentu a osoba składająca oświadczenie	75

1.4.3. Możliwość ustalenia wystawcy dokumentu.....	78
1.5. Tekstowa forma dokumentowa	80
1.5.1. Uwagi wprowadzające.....	80
1.5.2. Tekstowa forma dokumentowa a inne formy	81
1.5.3. Pojęcie podpisanego dokumentu elektronicznego...	85
1.6. Klasyfikacja dowodów z dokumentów.....	91
1.7. Perspektywa międzynarodowa	94
1.7.1. Uwagi wprowadzające.....	94
1.7.2. Rozporządzenie eIDAS.....	95
1.7.3. Wytoczne Rady Europy.....	96
1.7.4. Regulamin IBA.....	98
1.7.5. Reguły ELI/UNIDROIT.....	100

Rozdział 2

Pozycja dowodu z dokumentu sporządzonego w tekstowej formie dokumentowej w ramach swobody dowodzenia

w polskim procesie cywilnym	103
2.1. Dowód w tekstowej formie dokumentowej	
a domniemania związane z dokumentem urzędowym....	103
2.1.1. Uwagi wprowadzające.....	103
2.1.2. Domniemania związane z dokumentami urzędowymi.....	104
2.1.3. Forma dokumentu urzędowego.....	107
2.1.4. Dowody w tekstowej formie dokumentowej jako przykłady dokumentów urzędowych lub zrównanych z nimi w mocy.....	109
2.1.5. Wnioski <i>de lege lata</i>	113
2.2. Dowód w tekstowej formie dokumentowej	
a domniemania związane z dokumentem prywatnym	114
2.2.1. Uwagi wprowadzające.....	114
2.2.2. Dokumenty prywatne a dowód z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej.....	115
2.2.3. Dowód z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej a domniemania związane z dokumentem prywatnym	119

2.2.4. Dowód z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej w braku zastosowania art. 245 k.p.c.	128
2.2.5. Postulat <i>de lege ferenda</i>	138
2.3. Dowód w tekstowej formie dokumentowej a wyjątki od zasady swobody dowodzenia wszelkimi środkami dowodowymi	143
2.3.1. Ograniczenia w dowodzeniu wobec braku dokumentu zastrzeżonego do wykazania danego faktu	143
2.3.1.1. Uwagi wprowadzające	143
2.3.1.2. Dowodzenie dokumentem w tekstowej formie dokumentowej wobec zastrzeżonej formy szczególnej <i>ad solemnitatem</i> i <i>ad eventum</i> oraz w szczególnych przypadkach ograniczeń dowodowych.....	145
2.3.1.3. Dowodzenie dokumentem w tekstowej formie dokumentowej wobec zastrzeżonej formy szczególnej <i>ad probationem</i>	146
2.3.1.4. Dowód z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej a dyspozycja art. 246 k.p.c.	148
2.3.2. Ograniczenia w dowodzeniu wobec osnowy przedłożonego (istniejącego) dokumentu	151
2.3.2.1. Uwagi wprowadzające	151
2.3.2.2. Zakres ograniczeń dowodu z osobowych źródeł dowodowych	151
2.3.3. Ograniczenia w dowodzeniu w postępowaniu gospodarczym.....	154
2.3.3.1. Uwagi wprowadzające	154
2.3.3.2. Subsydiarny charakter dowodu z zeznań świadków i przesłuchania stron	154
2.3.3.3. Ograniczenie środków dowodowych do dokumentów.....	158

2.3.3.4. Ograniczenia w związku z zawarciem umowy dowodowej.....	164
2.4. Wykładnia treści dokumentu w tekstowej formie dokumentowej	166
2.4.1. Uwagi wprowadzające.....	166
2.4.2. Charakter treści dowodów z dokumentów w tekstowej formie dokumentowej.....	167
2.5. Dokument w tekstowej formie dokumentowej jako środek dowodowy zmierzający „bezpośrednio” do rozstrzygnięcia sporu	169
2.5.1. Uwagi wprowadzające.....	169
2.5.2. Rozstrzygnięcie sporu bez wyznaczania rozprawy...	170
2.5.3. Wyrok zaoczny	171
2.5.4. Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.....	172
2.5.5. Nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym i elektronicznym postępowaniu upominawczym...	176
2.5.6. Europejskie postępowania w sprawach transgranicznych.....	177
2.5.7. Oddalenie powództwa jako oczywście bezzasadnego	177
2.5.8. Postępowanie zabezpieczające	178
2.5.9. Wznowienie postępowania ze względu na następczo wykryty dowód z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej.....	179

Rozdział 3

Sposób przeprowadzania dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej w polskim procesie cywilnym.....	183
3.1. Postać dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej przedkładanego sądowi	183
3.1.1. Postać dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej innego niż zwykła (foto)kopia dokumentu pierwotnie sporządzonego w formie pisemnej.....	183
3.1.1.1. Uwagi wprowadzające	183
3.1.1.2. „Oryginał” dokumentu.....	184
3.1.1.3. Sposób przedstawienia dowodu	186

3.1.1.4.	Żądanie oryginału lub odpisu dokumentu na podstawie art. 129 k.p.c.	196
3.1.1.5.	Odpis dokumentu i jego uwierzytelnianie oraz odpisy dla przeciwnika	196
3.1.1.6.	Wnoszenie dokumentów przez portal informacyjny	201
3.1.2.	Postać dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej będącego zwykłą (foto)kopią dokumentu pierwotnie sporządzonego w formie pisemnej.....	205
3.1.2.1.	Uwagi wprowadzające	205
3.1.2.2.	Pogląd o bezwzględnej konieczności złożenia oryginałów dokumentów.....	207
3.1.2.3.	Pogląd o konieczności złożenia oryginałów jedynie na żądanie.....	208
3.1.2.4.	<i>Argumentum ex art. 485 § 4 k.p.c.</i>	209
3.1.2.5.	Ocena <i>de lege lata</i>	211
3.1.2.6.	Stanowisko judykatury	213
3.1.2.7.	Zwykła kopia dokumentu lub nieprawidłowo uwierzytelniony odpis oryginału dowodu mimo żądania oryginału.....	219
3.1.2.8.	Kopia a portal informacyjny.....	222
3.1.2.9.	Kopia a wnoszenie pism drogą elektroniczną inną niż przez portal informacyjny	225
3.1.2.10.	Digitalizowanie dowodów.....	229
3.2.	Moment przedłożenia sądowi dowodu w tekstowej formie dokumentowej.....	230
3.2.1.	Uwagi wprowadzające	230
3.2.2.	<i>Argumentum ex art. 235¹ i 128¹ k.p.c.</i>	230
3.2.3.	Postępowania bez przedkładania środków dowodowych	231
3.2.4.	Inne postępowania odrębne	232
3.2.5.	<i>Argumentum ex art. 126 § 1¹ i art. 128 oraz 125² k.p.c.</i>	232
3.2.6.	<i>Argumentum ex art. 129 k.p.c.</i>	235

3.2.7. Zasada koncentracji materiału dowodowego.....	236
3.2.8. Brak obowiązku wyznaczenia rozprawy	239
3.2.9. <i>Argumentum ex art.</i> 208 § 1 pkt 4 k.p.c.	240
3.2.10. Przedłożenie środka dowodowego w najwcześniejszym momencie.....	240
3.3. Zobowiązanie strony i osoby trzeciej do przedstawienia dowodu w tekstowej formie dokumentowej.....	242
3.3.1. Uwagi wprowadzające.....	242
3.3.2. Brak obowiązku przedstawienia dokumentu na zasadzie art. 248 k.p.c.	243
3.3.3. Uprawdopodobnienie niemożności samodzielnego uzyskania dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej.....	250
3.3.4. Wymaganie istnienia żadanego dokumentu	252
3.3.5. Wezwanie do udzielenia informacji na zasadzie art. 479 ¹¹³ § 1 k.p.c.	258
3.3.6. Liczba egzemplarzy przedkładanego dokumentu ...	258
3.3.7. Skutki nieprzedstawienia dokumentu na żądanie sądu	259
3.3.8. Zabezpieczenie środka dowodowego w sprawach własności intelektualnej jako sposób pozyskania dowodu	260
3.3.9. Wyjawienie i wydanie środka dowodowego w sprawie o naruszenie prawa własności intelektualnej	263
3.3.10. Wyjawienie środka dowodowego w ustawie o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji	264
3.3.11. Wyjawienie i wydanie środka dowodowego w ustawie o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym	267
3.4. Język przedkładanego sądowi dowodu w tekstowej formie dokumentowej.....	268
3.4.1. Uwagi wprowadzające.....	268
3.4.2. Język polski jako język urzędowy	268
3.4.3. Tłumaczenie przysięgłe.....	270

3.4.4. Konsekwencje złożenia dokumentu w języku obcym	272
3.5. Badanie prawdziwości dokumentu w tekstowej formie dokumentowej	275
3.5.1. Uwagi wprowadzające.....	275
3.5.2. Badanie prawdziwości dokumentu w tekstowej formie dokumentowej na zasadzie art. 254 k.p.c. ...	276
3.5.3. Badanie prawdziwości dokumentu w tekstowej formie dokumentowej na zasadzie art. 257 k.p.c. ...	278
3.5.4. Wznowienie postępowania ze względu na ingerencję w dokument w tekstowej formie dokumentowej	279
3.6. Wprowadzenie do materiału dowodowego dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej i jego pominięcie.....	283
3.6.1. Uwagi wprowadzające.....	283
3.6.2. Wniosek dowodowy dla dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej.....	284
3.6.3. Dopuszczenie z urzędu dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej.....	293
3.6.4. Brak wniosku dowodowego dla dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej... ..	294
3.6.5. Zmiana decyzji sądu co do dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej.....	299
3.6.6. Wprowadzenie do materiału dowodowego dowodu z dokumentu w tekstowo-nietekstowej formie dokumentowej	300
3.7. Zabezpieczenie dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej.....	304
3.7.1. Uwagi wprowadzające.....	304
3.7.2. Zabezpieczenie dowodu w trybie art. 310 i n. k.p.c.	304
3.7.3. Pozaprosesowe zabezpieczenie dowodu przez komornika i notariusza	310

Rozdział 4

Syntetyczne ustalenia z analizy	313
4.1. Wnioski co do pojęcia dowodu z dokumentu sporządzonego w tekstowej formie dokumentowej w polskim procesie cywilnym.....	313
4.1.1. Uwagi ogólne	313
4.1.2. Podstawy prawne pojęcia dokumentu	314
4.1.3. Definicja pojęcia dokumentu	314
4.1.4. Dokument w ścisłym i szerokim znaczeniu.....	315
4.1.5. Trwałość nośnika, wielokrotność odtworzenia informacji	315
4.1.6. Plik jako nośnik.....	316
4.1.7. Informacja tekstowa	317
4.1.8. Wystawca dokumentu a osoba składająca oświadczenie	318
4.1.9. Dokument podpisany	318
4.2. Wnioski co do pozycji dowodu z dokumentu sporządzonego w tekstowej formie dokumentowej w ramach swobody dowodzenia w polskim procesie cywilnym.....	319
4.2.1. Dokumenty urzędowe	319
4.2.2. Dokumenty prywatne	320
4.2.3. Ograniczenia w dowodzeniu wobec braku dokumentu zastrzeżonego do wykazania danego faktu	321
4.2.4. Ograniczenia dowodu z osobowych źródeł dowodowych wobec osnowy przedłożonego (istniejącego) dokumentu	322
4.2.5. Ograniczenia w dowodzeniu w postępowaniu gospodarczym.....	323
4.2.6. Wykładnia oświadczeń	323
4.2.7. Bezpośrednia podstawa rozstrzygnięcia.....	324
4.3. Wnioski co do sposobu przeprowadzania dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej w polskim procesie cywilnym.....	325

4.3.1. Dowód z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej inny niż zwykła (foto)kopia dokumentu pierwotnie sporządzonego w formie pisemnej.....	325
4.3.2. Dowód z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej będącego zwykłą (foto)kopią dokumentu pierwotnie sporządzonego w formie pisemnej.....	327
4.3.3. Moment przedłożenia sądowi dowodu w tekstowej formie dokumentowej.....	328
4.3.4. Zobowiązanie strony i osoby trzeciej do przedstawienia dowodu w tekstowej formie dokumentowej	329
4.3.5. Język dokumentu	329
4.3.6. Włączenie do materiału dowodowego	330
4.3.7. Zabezpieczenie dowodu	331
Zakończenie	333
Bibliografia.....	339

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 1691)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 46 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.)
- Konstytucja – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- KPP – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 389)
- nowelizacja z 2015 r. – ustawa z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311)
- nowelizacja z 2019 r. – ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.)
- nowelizacja z 2025 r. – ustawa z 5.08.2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1172)
- p.a.s.c. – ustawa z 28.11.2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 594 ze zm.)

- p.u.s.p. – ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334 ze zm.)
- pr. adw. – ustawa z 26.05.1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2024 r. poz. 1564 ze zm.)
- pr. bank. – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2026 r. poz. 38)
- pr. not. – ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2024 r. poz. 1001 ze zm.)
- pr. restr. – ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2024 r. poz. 1428 ze zm.)
- pr. up. – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 614 ze zm.)
- r.u.s.p. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 867 ze zm.)
- rozporządzenie eIDAS – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L 257, s. 73, ze zm.)
- rozporządzenie nr 1896/2006 – rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.12.2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE L 399, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie nr 861/2007 – rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz.Urz. UE L 199, s. 1, ze zm.)
- u.d.e. – ustawa z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. z 2026 r. poz. 3)
- u.d.i.p. – ustawa z 6.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902 ze zm.)
- u.d.r.p.g. – ustawa z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1485)
- u.i.d.p. – ustawa z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2025 r. poz. 1703 ze zm.)
- u.k.k. – ustawa z 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2025 r. poz. 1362)
- u.k.s. – ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1458 ze zm.)
- u.o.i.f. – ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 722 ze zm.)

u.o.p.n.	-	ustawa z 20.05.2021 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 695 ze zm.)
u.p.k.	-	ustawa z 30.05.2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. z 2024 r. poz. 1796 ze zm.)
u.p.n.o.	-	ustawa z 8.03.2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1790)
u.p.t.u.	-	ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2025 r. poz. 775 ze zm.)
u.PGRP	-	ustawa z 15.12.2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1192 ze zm.)
u.r.n.s.	-	ustawa z 21.04.2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz.U. poz. 1132)
u.r.p.	-	ustawa z 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 499 ze zm.)
u.r.pat.	-	ustawa z 11.04.2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 749 ze zm.)
u.s.u.s.	-	ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 350 ze zm.)
u.t.	-	ustawa z 16.09.2011 r. o timeshare (Dz.U. Nr 230, poz. 1370)
u.z.t.p.	-	ustawa z 25.11.2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1326)
ZTP	-	Zasady techniki prawodawczej – załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2016 r. poz. 283 ze zm.)

Czasopisma i publikatory

MoP	-	Monitor Prawniczy
PME	-	Prawo Mediów Elektronicznych
PPC	-	Polski Proces Cywilny
PPH	-	Przegląd Prawa Handlowego
PS	-	Przegląd Sądowy
PUG	-	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego

Inne

ELI	-	European Law Institute
-----	---	------------------------

IBA	- International Bar Association
SA	- sąd apelacyjny
SN	- Sąd Najwyższy
SO	- sąd okręgowy
SR	- sąd rejonowy
TS	- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UNIDROIT	- International Institute for the Unification of Private Law
WSA	- wojewódzki sąd administracyjny

WPROWADZENIE

Sprawa 1: Powód dochodzi zadośćuczynienia w związku z wypadkiem samochodowym, na dowód spektrum krzywdy doznanej wskutek unieвозмоwienia mu podejmowania dotychczasowej aktywności sportowej przedstawia informacje z aplikacji odnotowujących jego codzienne treningi.

Sprawa 2: Ubezpieczona dochodzi świadczenia ubezpieczeniowego od ubezpieczyciela w sporze, który ogniskuje się wokół zakresu ochrony ubezpieczeniowej, na dowód swoich twierdzeń przedstawia e-maile, w których agent składał zapewnienia co do wykupowanej polisy.

Sprawa 3: Jako dowód w sprawie o naruszenie dóbr osobistych przedstawiane są komentarze zamieszczone na jednym z internetowych portali społecznościowych.

Wszystkie powyżej wskazane dowody zakwalifikować można jako dowody z dokumentów w tekstowej formie dokumentowej, która to kategoria dowodów stanowi przedmiot niniejszej publikacji. Przedstawia ona zatem pozycję w procesie cywilnym takich środków dowodowych jak na przykład dowodu z tekstowej wiadomości wysłanej e-mailem, tekstowej wiadomości z komunikatorów internetowych (np. WhatsApp, Facebook, Messenger, Teams), tekstowej wiadomości z czatów z innych aplikacji (np. Instagram) czy stron internetowych, a także zwykłej (foto)kopii oryginalnie podpisanego tekstowego oświadczenia. Założeniem jest przedstawienie tej kategorii dowodów w ujęciu modelowym; przykłady konkretnych dowodów podawane są dla lepszego zobrazowania zagadnienia.

Przez dowody z dokumentu w formie dokumentowej rozumieć się będzie w pracy środki dowodowe zawierające oświadczenia woli oraz inne oświadczenia (np. oświadczenia wiedzy) składane w sposób odpowiadający wymaganiom stawianym formie dokumentowej określonej w art. 77² k.c. Zgodnie z przywołaną regulacją do zachowania tej formy wystarcza złożenie oświadczenia w postaci dokumentu, w sposób umożliwiający ustalenie osoby składającej oświadczenie; stosownie zaś do art. 77³ k.c. wspomnianym dokumentem jest nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią. Przedmiotem opracowania będą więc dowody stanowiące nośniki informacji umożliwiające zapoznanie się z jej treścią, o ile (potencjalnie) możliwe będzie ustalenie autora, a jednocześnie niespełniające wymagań stawianych tzw. wyższym (silniejszym, bardziej rygorystycznym) formom¹, przede wszystkim innym podstawowym² formom szczególnym, tj. formie pisemnej określonej w art. 78 § 1 k.c., elektronicznej określonej w art. 78¹ § 1 k.c., pisemnej z datą pewną określonej w art. 81 k.c., pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym określonej w art. 96 pkt 1 i art. 97 pr. not., aktu notarialnego określonego w art. 91 i 92 § 1–3 pr. not.

Z perspektywy przedmiotu prowadzonych badań w szczególności odróżnić należy formę dokumentową od formy elektronicznej w rozumieniu art. 78¹ k.c., która wymaga kwalifikowanego podpisu elektronicznego. Na zasadzie art. 78¹ k.c. do zachowania elektronicznej formy wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci elektronicznej i opatrzenie go kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Po myśli art. 3 pkt 12 rozporządzenia eIDAS kwalifikowany podpis elektroniczny oznacza „zaawansowany podpis elektroniczny, który jest składany za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania podpisu elektronicznego i który opiera się na

¹ W kwestii hierarchii form w kontekście zasady zastępowalności form słabszych formami silniejszymi zob. P. Sobolewski [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. serii K. Osajda, red. tomu W. Borysiak, wyd. 33, Warszawa 2024, Legalis, art. 73, nb 8.

² W doktrynie zauważa się, że poza wymienionymi „podstawowymi” szczególnymi formami czynności prawnych czasem wymagana jest specyficzna forma, np. dla zawarcia małżeństwa (art. 1 k.r.o.), testamentu allograficznego (art. 951 k.c.) czy testamentu własnoręcznego (holograficznego) (art. 949 k.c.); zob. P. Sobolewski [w:] *Kodeks...*, art. 73, nb 15; R. Strugała [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, wyd. 11, Warszawa 2023, Legalis, art. 73, pkt I.6 i III.3.

kwalifikowanym certyfikacie podpisu elektronicznego³, a elementy te w szczególności określa rozporządzenie eIDAS. Odnotować przy tym należy, że stosownie do art. 25 ust. 2 rozporządzenia eIDAS i tożsamej regulacji art. 78¹ § 2 k.c. oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej. Tymczasem – jak wskazano powyżej – zgodnie z art. 77² k.c. do zachowania dokumentowej formy wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci dokumentu, w sposób umożliwiający ustalenie osoby składającej oświadczenie, a jak to określa art. 77³ k.c., dokumentem jest nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią.

W związku z treścią art. 243¹ k.p.c. prowadzone rozważania ograniczone będą do dokumentów zawierających tekst (w uproszczeniu nazywanych dalej dokumentami tekstowymi³). Przepis ten przewiduje bowiem, że regulacje dotyczące dowodu z dokumentu stosuje się wprost do dokumentów zawierających tekst. Poza zakresem pracy pozostaną zatem – o ile nie będzie to konieczne dla wyводу dotyczącego głównego przedmiotu publikacji – dowody określone w art. 308 k.p.c., w szczególności dokumenty niezawierające tekstu.

W celu jak najbardziej precyzyjnego określenia przedmiotu opracowania intencjonalnie (świadomie) korzysta się w nim z pojęć prawa materialnego odnoszących się do czynności prawnych (w szczególności pojęcia dokumentowej formy czynności), przenosząc je w sferę rozważań dotyczących kwestii procesowych⁴. Jednocześnie jednak, aby

³ Dokumenty zawierające tekst będą jedynie dla przejrzystości niniejszego wyводу nazywane dokumentami tekstowymi. Stosownie bowiem do art. 77³ k.c. dokumentem jest nośnik (informacji), a według art. 243¹ k.p.c. regulacje dotyczące dowodu z dokumentu stosuje się wprost do dokumentów zawierających tekst. Tym samym zatem w istocie tekstowa ma być informacja, a nie tekstowy ma być jej nośnik; zob. rozdz. 1.2 i 1.7.

⁴ Jak zauważa I. Wolwiak, w doktrynie przyjmuje się, że pojęcie formy wiąże się z prawem cywilnym materialnym i określenie to nie jest na ogół używane w prawie cywilnym procesowym; zob. I. Wolwiak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. P. Rylski, wyd. 3, Warszawa 2024, Legalis, art. 245, nb 78. B. Kaczmarek-Templin wskazuje, że pojęcie formy odnosi się do czynności prawnych i odpowiednio do innych oświadczeń, a pojęcie postaci powinno być używane w odniesieniu do techniki wytworzenia dokumentu; zob. B. Kaczmarek-Templin, *Typologia dokumentów elektronicznych i przeprowadzania z nich dowodów*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 4149, Przegląd

właściwie zdefiniować opisywaną kategorię dowodów z dokumentów, z jednej strony dokonuje się rozszerzenia pojęcia formy dokumentowej na wszelkie oświadczenia, a zatem nie tylko woli, lecz także np. wiedzy⁵, z drugiej strony zaś zawęża się przedmiot rozważań wyłącznie do dokumentów tekstowych⁶.

Celem pracy jest analiza pojęcia, pozycji (mocy dowodowej) i sposobu przeprowadzania dowodu z wyżej określonej kategorii dokumentów w tekstowej formie dokumentowej. W niniejszej publikacji przedstawiona zostanie więc definicja dowodu z dokumentu oraz dowodu z dokumentu sporządzonego w tekstowej formie dokumentowej. Analizie poddane zostaną prawa i obowiązki stron oraz obowiązki sądu związane z przeprowadzeniem takiego dowodu, w szczególności z perspektywy zadania stawianego dowodom, tj. oceny zasadności formułowanych w trakcie procesu stanowisk co do faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. W niezbędnym zakresie badane będą przy tym kwestie wspólne dla dowodów z dokumentów w tekstowej formie dokumentowej i innych dowodów z dokumentów.

Zakreślone powyżej zagadnienie rozpatrywane będzie na gruncie ogólnych przepisów o trybie procesowym postępowania rozpoznawczego; o ile nie będzie to konieczne dla wyводу dotyczącego głównego przedmiotu publikacji, poza zakresem pracy pozostawać będzie pozycja takiego dowodu zasadniczo w postępowaniach odrębnych, w postępowaniu nieprocesowym, postępowaniu egzekucyjnym, a także w postępowaniach pomocniczych⁷, jak również w postępowaniach

Prawa i Administracji 133, Wrocław 2023, s. 65; B. Kaczmarek-Templin, *Dowód z dokumentu* [w:] *System Postępowania Cywilnego*, t. 2, *Dowody w postępowaniu cywilnym*, red. Ł. Błaszczak, Warszawa 2021, s. 1118. W kwestii pojęć formy i postaci w prawie cywilnym procesowym zob. także P. Tacij, *Pisma i dokumenty składane przez portal informacyjny w postępowaniu cywilnym*, PS [w druku].

⁵ Zob. art. 77² (w zw. z art. 77³ k.c.), dotyczący formy „czynności prawnych”, i art. 65¹ k.c., dający podstawę do odpowiedniego stosowania przepisów o oświadczeniach woli do „innych oświadczeń”.

⁶ Zob. art. 243¹ k.p.c.

⁷ Co do terminów: „postępowanie rozpoznawcze”, „proces”, „nieproces”, „postępowania pomocnicze” zob. J. Jodłowski, J. Lapiere, K. Weitz [w:] *Postępowanie cywilne*,

upadłościowych i restrukturyzacyjnych, w szczególności w zakresie, w jakim w postępowaniach tych funkcjonuje system teleinformatyczny w rozumieniu art. 9 ust. 1¹ *in medio* k.p.c. (tj. system teleinformatyczny *sensu stricto*)⁸. System ten wprowadza bowiem swoiste odrębności regulacyjne dotyczące między innymi sposobu przedstawiania sądowi dowodów, uzupełniania braków, poświadczania postaci elektronicznych dowodów za zgodność z ich oryginałem, które utrudniałyby syntetyczne ujęcie przedstawianej problematyki. Ponadto postępowania wyłączone z zakresu analizy, przynajmniej w części, nie mogą być co do zasady prowadzone na podstawie dowodu z dokumentu w tekstowej formie dokumentowej⁹. Status tej kategorii dowodów we wskazanych sprawach będzie jedynie wzmiankowany, jeśli będzie to konieczne dla prowadzonego wyводу. Zawężenie tematu pozwala na dogłębne przeprowadzenie badań oraz rzetelne rozwiązanie problemów, bez uszczerbku dla analizowanego zagadnienia.

J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, wyd. 8, Warszawa 2016, s. 45–58.

⁸ System teleinformatyczny w rozumieniu 9 ust. 1¹ *in medio* k.p.c. stosowany jest obecnie w postępowaniach odrębnych w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505³⁰ i n. k.p.c.), częściowo w nieprocesie w postępowaniu wieczystoksięgowym (m.in. art. 626⁴ § 1 i 1¹ k.p.c.) oraz w postępowaniu rejestrowym (m.in. art. 694^{2a} k.p.c.), częściowo w postępowaniu egzekucyjnym (m.in. art. 759² § 1 k.p.c.), częściowo w postępowaniu upadłościowym (art. 216a i n. pr. up.) i częściowo w postępowaniu restrukturyzacyjnym (art. 196a i n. pr. restr.); w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku funkcjonuje także system teleinformatyczny tworzony przez Krajową Radę Notarialną (art. 679¹ i 1142⁷ k.p.c. w zw. z art. 95i § 1 pr. not.). W zakresie różnic co do pojęcia systemu teleinformatycznego w ścisłym znaczeniu oraz portalu informacyjnego, tj. systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 53e § 1 p.u.s.p., zob. M. Dziurda, M. Sieńko [w:] *Kodeks postępowania cywilnego i inne ustawy. Komentarz do nowelizacji z 2025 roku*, red. M. Dziurda, Warszawa 2025, LEX, art. 89, nt 2–3.

⁹ Zob. np. art. 31 ust. 1 ustawy z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2025 r. poz. 341 ze zm.), art. 694⁴ § 1, art. 786 § 1, art. 788 § 1 k.p.c.; niemniej co do dokumentów w tekstowej formie dokumentowej jako dokumentów urzędowych zob. rozdz. 2.1, a co do oryginału dowodu w tekstowej formie dokumentowej zob. rozdz. 3.1.1.

Dowody z dokumentu stanowią dominującą część materiału procesowego w sporach cywilnych w Polsce i przede wszystkim na ich podstawie ustala się stan faktyczny sprawy¹⁰.

W literaturze zajęto stanowisko, że nie ma dowodów lepszych ani gorszych¹¹. Jest to trafne spostrzeżenie, ponieważ z założenia każdy typ środka dowodowego może pozwolić na ustalenie zgodnej z prawdą podstawy faktycznej, a ustawa procesowa wprowadza zasadę równorzędności środków dowodowych¹². Powyższy pogląd o braku dowodów lepszych i gorszych wyrażono w ramach dyskusji (prowadzonej jeszcze przed nowelizacją z 2015 r.) dotyczącej mocy dowodowej dokumentów z podpisem własnoręcznym i podpisem elektronicznym. Stanowisko to można odnieść także do wszelkich innych środków dowodowych¹³.

Jednocześnie funkcja dowodowa dokumentu w procesie cywilnym związana jest z przyznaniem dokumentom uprzywilejowanej pozycji wśród środków dowodowych¹⁴, uznaje się bowiem, że zazwyczaj mają wartość stabilizującą i ograniczającą nieporozumienia co do treści dokonanych czynności, a cechować ma je trwałość¹⁵.

¹⁰ Tak np. M. Załucki [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Załucki, wyd. 4, Warszawa 2024, Legalis, art. 77³, nb 8; Ł. Błaszczak, *Dowód z dokumentu tradycyjnego (papierowego) a dowód z dokumentu elektronicznego. Problem odrębności czy tożsamości środków dowodowych. Postulaty de lege lata i de lege ferenda*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 4149, Przegląd Prawa i Administracji 133, Wrocław 2023, s. 12; B. Kaczmarek-Templin, *Dowód... [w:] System...*, s. 1066. Wskazuje się, że dowód z dokumentu jest szczególnie cenionym i pożądanym środkiem dowodowym także w postępowaniu arbitrażowym; zob. K. Czech, *Dowody i postępowanie dowodowe w międzynarodowym arbitrażu handlowym oraz inwestycyjnym. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2017, s. 175.

¹¹ B. Kaczmarek, *Moc dowodowa dokumentu elektronicznego w postępowaniu cywilnym – polemika*, MoP 2008/5, s. 251.

¹² Z. Resich, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz [w:] *Postępowanie cywilne*, J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, wyd. 8, Warszawa 2016, s. 481.

¹³ Co do zasady nie ma przeszkód formalnych, aby sąd w ramach granic określonych art. 233 § 1 k.p.c. rozstrzygnął sprawę wyłącznie na podstawie dowodu np. z przesłuchania stron, choć w praktyce może to być rzadki przypadek.

¹⁴ T. Ereciński, *Z problematyki dowodu z dokumentów w sądowym postępowaniu cywilnym [w:] Studia z prawa postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Zbigniewa Resicha*, red. T. Ereciński, M. Jędrzejewska, Warszawa 1985, s. 74.

¹⁵ M. Załucki [w:] *Kodeks...*, art. 77³, nb 8; N. Krej, *Dowody elektroniczne w kontekście przedstawianego wniosku dowodowego o ich przeprowadzenie*, „Acta Universitatis

Przyjmuje się, że zapisana informacja umożliwia stronie uważniejsze rozważenie skutków prawnych, a także pozwala przechowywać i odtwarzać treść czynności prawnej, co może być przydatne dla późniejszego przedstawienia dowodu¹⁶. W doktrynie uznaje się, że dowód z dokumentu daje większą pewność poznania rzeczywistości aniżeli dowód ze świadków lub przesłuchania stron¹⁷. W literaturze i orzecznictwie znaleźć można nawet stwierdzenie, że dokumenty są dowodami najpewniejszymi¹⁸. Podkreśla się, że dokument utrwała treść czynności prawnej w momencie jej powstania, a następnie pozwala na jej przechowanie w niezmienionym kształcie; tym samym w postępowaniu dowodowym dokument umożliwia odtworzenie treści czynności prawnej w brzmieniu nadanym oświadczeniom woli w momencie jej składania¹⁹. W piśmiennictwie, jeszcze przed nowelizacją z 2015 r., Dariusz Szostek oraz Marek Świerczyński wskazywali, że w przypadku dokumentów elektronicznych istotne jest, by spełniały funkcję dokumentu tradycyjnego, tj. aby przede wszystkim gwarantowały właśnie prawdziwość i integralność źródłowej treści²⁰.

Znajduje to też odzwierciedlenie w źródłosłowie wyrazu „dokument” – jego etymologię wywodzi się z łacińskiego słowa *documentum*²¹; ma ono stanowić połączenie wyrazów: *do, dare* ‘dawać, przekazywać’ i *mens*

Wratislaviensis” 4149, Przegląd Prawa i Administracji” 133, Wrocław 2023, s. 115.

¹⁶ M. Maciejewska-Szałas, *Kilka uwag o formie tekstowej i dokumentowej czynności prawnych*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2018, t. 39, s. 312, która powołuje się w tym zakresie na postanowienia Wspólnego Układu Odniesienia (*Draft Common Frame of Reference – DCFR*) opublikowane w *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR)*, red. Ch. von Bar, E. Clive, H. Schulte-Nölke i in., Munich 2009, https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf (dostęp: 10.02.2026 r.); N. Krej, *Dowody...*, s. 113.

¹⁷ J. Sadowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–458*¹⁶, red. T. Szanciło, wyd. 2, Warszawa 2023, Legalis, art. 246, nb 1.

¹⁸ B. Kaczmarek-Templin, *Dowód...* [w:] *System...*, s. 1107; wyrok SA w Białymstoku z 7.02.2013 r., I ACa 814/12, LEX nr 1289374.

¹⁹ B. Kaczmarek-Templin, *Dowód...* [w:] *System...*, s. 1146.

²⁰ D. Szostek, M. Świerczyński, *Moc dowodowa dokumentu elektronicznego w postępowaniu cywilnym*, MoP 2007/17, s. 935.

²¹ *Słownik języka polskiego*, t. 2, D–G, red. nac. W. Doroszewski, z-ca red. nac. S. Skorupka, Warszawa 1965, s. 222.

‘myśl, zamiar’²². Dokumenty zawierają zapis oświadczeń, które – jak się zakłada – potem trudniej zmienić (choć można je interpretować), odzwierciedlają stan wiedzy i woli na dzień dokonywania oświadczeń (gdy tymczasem zeznania świadków czy przesłuchanie stron może cechować ocena sytuacji z perspektywy zdarzeń, które nastąpiły po złożeniu oświadczenia), wreszcie – są z reguły bardziej przemyślane.

W związku z tym w przypadku dowodu z dokumentu ustawodawca przyjął w prawie procesowym w pewnym zakresie jego hierarchiczne pierwszeństwo²³. Reguła, zgodnie z którą dany fakt może być wykazywany przez stronę za pomocą dowolnego środka dowodowego, doznaje pewnych ograniczeń w sytuacji, gdy zachodzi potrzeba udowodnienia określonej czynności, dla której prawo materialne przewidywało wymóg zachowania odpowiedniej formy (zob. art. 246 i 247 k.p.c.). W postępowaniu gospodarczym ograniczenie do dowodzenia przede wszystkim dokumentami jest jeszcze silniej wyartykułowane (zob. art. 458¹⁰ i 458¹¹ k.p.c.). Ponadto dowód ze świadków lub z przesłuchania stron przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu obejmującego czynność prawną, dla której nie zastrzeżono określonej formy pod rygorem nieważności, może być dopuszczony między uczestnikami tej czynności tylko w wypadkach, gdy ze względu na szczególne okoliczności sprawy sąd uzna to za konieczne (zob. art. 247 k.p.c.). Sąd może nawet na posiedzeniu niejawnym na podstawie wyłącznie złożonych przez strony pism procesowych i dokumentów rozpoznać spór (zob. art. 148¹ k.p.c.), oddalić powództwo jako oczywiście bezzasadne (zob. art. 191¹ k.p.c.) czy wydać nakaz zapłaty (zob. np. art. 485 § 1–2¹ i art. 499 § 1 k.p.c.). Akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych (zob. art. 3 p.a.s.c.). Ustawodawca – dostrzegając, że dokument jest na tyle istotnym środkiem dowodowym,

²² Tak też uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, VII kadencja, druk sejm. nr 2678, s. 3; T. Demendecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 1, Art. 1–729, red. A. Jakubecki, LEX 2019, art. 244 k.p.c.

²³ I. Wołwiak [w:] *Kodeks...*, art. 246, nb 4; E. Rudkowska-Ząbczyk [w:] *Dowody i postępowanie dowodowe w sprawach cywilnych. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory czynności sądowych i pism procesowych*, red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, Warszawa 2015, s. 509.

iż to na nim sąd może oprzeć rozstrzygnięcie sprawy – zagwarantował, że jego podrobienie lub przerobienie jest jedną z właściwych podstaw wznawieniowych wskazanych wprost w przepisie ustawy procesowej (zob. art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c.).

W piśmiennictwie zauważa się, że regulując pozycję dowodu z dokumentu, prawodawca kierował się założeniem, iż dokument utrwała treść czynności prawnej w chwili jej powstania i umożliwia obiektywne odtworzenie przed sądem treści czynności w jej pierwotnym ujęciu²⁴. Jak stwierdza Tadeusz Ereciński, dzięki temu w postępowaniu dowodowym niweluje się ryzyko dokonania ustaleń faktycznych na podstawie zniekształceń, które są wynikiem indywidualnych cech świadków czy stron²⁵. Niemniej w trakcie procesu zwykle oś sporu koncentruje się na wykładni treści dokumentu, najczęściej bowiem strony w postępowaniu przedstawiają różne rozumienie zapisanych oświadczeń, wobec czego postępowanie dowodowe sprowadza się do interpretacji tekstu, w tym ustalenia okoliczności złożenia oświadczenia²⁶. Dlatego argument, że dowód z dokumentu znacznie przyspiesza postępowanie, ponieważ nie wymaga rezerwowania czasu na przesłuchania czy dokonywanie (czasem wielokrotnych) wezwań na posiedzenia²⁷, może być w pewnym stopniu pozorny, w istocie zdekodowanie rzeczywistych treści oświadczeń złożonych w dokumencie często wymusza bowiem przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków lub przesłuchania stron.

Wśród dowodów z dokumentów dużą grupę stanowią obecnie te sporządzone w stanowiącej przedmiot niniejszej pracy tekstowej formie dokumentowej²⁸. Wskazuje się, że wraz z rozwojem i upowszechnie-

²⁴ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, wyd. 12, Warszawa 2024, Legalis, art. 244, nb 1.

²⁵ T. Ereciński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, *Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2009, s. 714.

²⁶ Postanowienie SN z 8.12.2011 r., IV CSK 180/11, LEX nr 1102541.

²⁷ Tak np. B. Swaczyna [w:] *Zobowiązania*, t. 1, *Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Komentarz*, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022, Legalis, art. 74, pkt I.A.1.

²⁸ Rada Europy, *Electronic evidence in civil and administrative proceedings. Guidelines and explanatory memorandum*, lipiec 2019, <https://rm.coe.int/guidelines-on-electronic-evidence-and-explanatory-memorandum/1680968ab5> (dostęp: 10.02.2026 r.), s. 13; W. Bijas, *Dowody z Facebooka w procesie cywilnym*, PME 2017/2, s. 25; K. Markiewicz,

niem różnych form nowoczesnych środków komunikowania forma dokumentowa stała się już jednym z najczęściej wykorzystywanych sposobów składania oświadczeń woli²⁹. Normą jest teraz korzystanie z komunikatorów internetowych zarówno w codziennym, prywatnym życiu, jak i w sferze profesjonalnej. Właściwie każdy używa urządzeń wykorzystujących nowe rozwiązania technologiczne, za pomocą których sporządzane są dokumenty w postaciach cyfrowych, które potencjalnie mogą być i często są nośnikiem oświadczenia woli³⁰.

W praktyce zachowanie formy dokumentowej ma miejsce przy zawieraniu umów w drodze wymiany e-maili czy SMS-ów, w rezultacie wypełnienia formularza dostępnego na stronie internetowej sklepu czy w czasie korzystania z usług tzw. bankowości elektronicznej, tj. wówczas,

Dokumenty i ich wtórniki w postępowaniu cywilnym, PPC 2016/3, s. 474–475; D. Szostek, *Form of Legal Acts after the Amendments to the Civil Code* [w:] *Legal Innovation in Polish Law*, red. J. Gołaczyński, W. Kilian, T. Scheffler, Warszawa 2019, s. 88; K. Flaga-Gieruszyńska, A. Klich, *The Status of Electronic Means of Evidence in Polish Civil Procedural Law* [w:] *Legal Innovation in Polish Law*, red. J. Gołaczyński, W. Kilian, T. Scheffler, Warszawa 2019, s. 97; J. Gołaczyński, *Wpływ rozporządzenia eIDAS na polskie prawo prywatne. Wybrane zagadnienia* [w:] *Media elektroniczne. Współczesne problemy prawne*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2016, s. 3; M. Skibińska, *Zasada swobodnej oceny dowodów* [w:] *System Postępowania Cywilnego*, t. 1, *Instytucje postępowania cywilnego*, red. Ł. Błaszczak, J. Studzińska, Warszawa 2024, s. 1038.

²⁹ W. Kocot, *Dalsza modernizacja kodeksowej regulacji formy pisemnej czynności prawnej*, PPH 2016/10, s. 6; A. Brzozowski [w:] *Kodeks cywilny*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–449*¹⁰, red. K. Pietrzykowski, wyd. 10, Warszawa 2020, *Legalis*, art. 77³, nb 1; J. Sadowski [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, *Część ogólna*, cz. 2, (art. 56–125), red. J. Gudowski, Warszawa 2021, *LEX*, art. 77², nt 9; Ł. Błaszczak, *Dowód...*, s. 28; D. Szostek, M. Świerczyński, *Moc dowodowa dokumentu elektronicznego w postępowaniu cywilnym – odpowiedź na polemikę*, MoP 2009/6, s. 327; M. Jesion, *Dowód z elektronicznego dokumentu prywatnego w postępowaniu cywilnym*, PME 2019/1, s. 5; W. Bijas, *Dowody...*, s. 25.

³⁰ M. Załucki [w:] *Kodeks...*, art. 77², pkt I.2; N. Krej, *Dowody...*, s. 109–110; M. Nowak, P. Bury, *Specyfika nagrań jako dowodów w ramach postępowania cywilnego*, „*Acta Universitatis Wratislaviensis*” 4149, *Przegląd Prawa i Administracji* 133, Wrocław 2023, s. 123; K. Wręczycka, *Dowody elektroniczne w postępowaniu cywilnym*, „*Acta Universitatis Wratislaviensis*” 4149, *Przegląd Prawa i Administracji* 133, Wrocław 2023, s. 193; M. Rusiński, *Dowód z dokumentu elektronicznego i wydruku w procesie cywilnym w świetle znowelizowanych przepisów kodeksu postępowania cywilnego*, PS 2017/2, s. 61–62; M. Nowak, *Rodzaje dowodów elektronicznych w postępowaniu cywilnym*, PPC 2022/3, s. 539–540.

gdy do złożenia oświadczenia woli dochodzi w postaci dokumentu, który nie jest opatrzony podpisem elektronicznym z art. 78¹ § 1 k.c.³¹ Formę dokumentową będzie miało również oświadczenie z podpisem powielanym mechanicznie (np. przy użyciu faksymile) czy kopia własnoręcznie podpisanego dokumentu³². W rezultacie w materiale dowodowym żądań wynikających z umów budowlanych niejednokrotnie znajdują się wiadomości przesyłane przez aplikację WhatsApp, umowy w branży rozrywkowej często zawierane są na czacie dostępnym w aplikacji Instagram.

Dowody będące przedmiotem niniejszego opracowania charakteryzują się istotnymi odrębnościami w stosunku do innych dowodów z dokumentów. W praktyce wiele kontrowersji wywołuje to, w jaki sposób strona ma przedstawiać takie dowody sądowi (na pendrivie, na CD, kodem QR, linkiem do strony zamieszczonym w piśmie procesowym, e-mailem czy może wydrukiem). Dyskusyjne może być, jak strona ma sformułować wnioski dowodowe w tym zakresie, w tym, w jakim zakresie powinna przedstawiać tzw. metadowody, które pozwolą na uwiarygodnienie właściwego dowodu, np. wykazanie, że przedstawiana wiadomość z WhatsApp rzeczywiście pochodzi od osoby wskazanej we wniosku. Sporne może być także, w jaki sposób sąd ma przeprowadzić taki dowód, aby mógł dokonać zgodnych z prawdą ustaleń faktycznych. W praktyce postępowanie stron i sądu w tym zakresie odbiega w istotny sposób od regulacji prawnych, a to stawia stronę w dość ryzykownej pozycji procesowej.

Pomimo powszechności ich użycia literalnie wykładane przepisy nie dają podstawy, aby korzystały one z domniemań określonych w art. 245 i 253 k.p.c. Kwestią sporną okazuje się również, czy dokumenty w tekstowej formie dokumentowej mogą być uznane za dokumenty urzędowe (lub za dokumenty o mocy zrównanej z nimi) i korzystać z domniemań zawartych w art. 244 i 252 k.p.c. Rozważenia wymaga, czy w określonych sytuacjach stanowią środek dowodowy zmierzający „bezpośrednio”

³¹ R. Strugała [w:] *Kodeks...*, art. 77², nb 1.

³² A. Brzozowski [w:] *Kodeks...*, art. 77², nb 2.

(tj. bez oparcia się na innych dowodach) do rozstrzygnięcia sporu, np. są podstawą do wydania nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Dyskusyjne jest, czy dowody takie w pełni realizują funkcję klaryfikacyjną dokumentów³³. Ze względu na swój charakter często mogą bowiem być tworzone spontanicznie, bez przemyślenia, co powinno znajdować odzwierciedlenie w odpowiedniej wykładni składanych oświadczeń dokonywanej na zasadzie art. 65 k.c. (w odniesieniu do oświadczeń innych niż oświadczenia woli w zw. z art. 65¹ k.c.), w tym także zmierzającej do ustalenia, czy intencją stron w ogóle było dokonanie czynności prawnej. Przy ich wykładni należy brać pod uwagę naturę takich dokumentów, tj. mieć na względzie okoliczności, w jakich są one tworzone. Wiadomości wysyłane przez komunikatory cechuje raczej spontaniczność. Nadawcy często nie przywiązują wagi do poprawności zapisu, mogą to być także nieprzemyślane informacje lub ich wysłaniu mogą towarzyszyć emocje. Istotną kwestią są przy tym towarzyszące wiadomości tekstowej graficzne elementy, które nadają kontekstu wysyłanej wiadomości. Emotikony, emoji i inne nietekstowe znaki mogą pełnić doniosłą funkcję przy interpretacji oświadczeń. Jednocześnie odczytanie przekazu wynikającego z dokumentów w tekstowej formie dokumentowej wymaga często zestawienia oświadczenia tekstowego z odpowiedzią, która może przybrać postać wyłącznie graficzną. Przykładem jest kciuk podniesiony do góry, mogący świadczyć nawet o zawarciu umowy.

Powszechność tego typu dowodów³⁴ nakazywałaby przyjąć taką wykładnię obowiązujących przepisów, aby w pełni mogło być realizowane prawo do dowodu. W doktrynie wskazuje się bowiem, że bezpośrednio

³³ Funkcja klaryfikacyjna dokumentów polega m.in. na oddzieleniu dokonania czynności prawnej od stadiów poprzedzających; zob. B. Swaczyna [w:] *Zobowiązania...*, art. 73, pkt I.A.2.

³⁴ Co do popularności mediów społecznościowych, a w rezultacie mnogości dowodów przedkładanych z ich treści, zob. np. A. Kościółek, *Dowód z informacji zawartych w portalach społecznościowych (na przykładzie Facebooka)*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 4149, Przegląd Prawa i Administracji 133, Wrocław 2023, s. 98.

wiąże się ono z realizacją prawa do sądu, będącego zasadą konstytucyjną, a jednocześnie zasadą prawa międzynarodowego³⁵.

Praca odnosi się do stanu prawnego na 15.03.2026 r.

³⁵ Ł. Błaszczak [w:] *System Postępowania Cywilnego*, t. 2, *Dowody w postępowaniu cywilnym*, red. Ł. Błaszczak, Warszawa 2021, s. 20–23 i cytowana tam doktryna. W doktrynie wskazuje się, że w orzecznictwie konstytucyjnym utrwaliło się pojmowanie prawa do sądu jako trójelementowej konstrukcji, na którą składa się m.in. prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego zgodnie z wymaganiami sprawiedliwości i jawności (prawo do sprawiedliwego ukształtowania postępowania sądowego), a w ramach tego komponentu wyodrębnia się – jako jedną z trzech gwarancji – możliwość do bycia wysłuchanym (prawo do wysłuchania); jako jednego z jej elementów upatruje się prawa do dowodu, w tym prezentacji dowodu w sądzie; zob. P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] *Konstytucja RP*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, Legalis, art. 45, pkt IV.2 i VII.4.

Rozdział 1

POJĘCIE DOWODU Z DOKUMENTU SPORZĄDZONEGO W TEKSTOWEJ FORMIE DOKUMENTOWEJ W POLSKIM PROCESIE CYWILNYM

1.1. Podstawy prawne pojęcia dowodu z dokumentu

1.1.1. Uwagi wprowadzające

Dokument jest jednym z dowodów¹ nazwanych² i szczegółowo uregulowanych w ustawie procesowej (zob. art. 243¹ i n. k.p.c.). Stosownie do

¹ Co do wieloznaczności pojęcia dowodu zob. Z. Resich, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz [w:] *Postępowanie...*, s. 466–467; Ł. Błaszczak [w:] *System...*, s. 89–90; P. Ryłski, *Stopień dowodu w postępowaniu cywilnym – zagadnienia podstawowe*, PPC 2016/3, s. 491. Pod pojęciem dowodu można rozumieć m.in. źródło dowodowe, tj. osobę czy rzecz, która może dostarczyć informacji dających podstawę decyzji procesowych (nośnik informacji służących ustalaniu faktów w procesie cywilnym), jak też środek dowodowy, tj. informację, którą uczestnicy procesu uzyskują ze źródła dowodowego w związku z ustaleniem faktów (dowodzeniem) w procesie cywilnym (np. zeznania czy informacja wynikająca z dokumentu), czynność zmierzającą do wykazania prawdziwości twierdzenia, a także wynik postępowania dowodowego. Ł. Błaszczak odnotowuje, że w doktrynie postuluje się usunięcie określenia „dowód” z języka prawnego i prawniczego ze względu na jego wieloznaczność, zaznaczając, iż nie wydaje się to jednak możliwe; zob. Ł. Błaszczak, *Dowód...*, s. 11.

² Przy podziale dowodów na nazwane i nienazwane kryterium podziału stanowi określenie w przepisach prawa sposobu przeprowadzenia dowodu; zob. M. Kopyściński,

art. 243¹ k.p.c. przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, które dotyczą przeprowadzania dowodu z dokumentów³, stosuje się „wprost” do takich dokumentów, które zawierają tekst i umożliwiają ustalenie ich wystawców; z kolei zgodnie z art. 308 k.p.c. dowody z innych dokumentów niż wymienione w art. 243¹ k.p.c., w szczególności zawierających zapis obrazu, dźwięku albo obrazu i dźwięku, sąd przeprowadza, stosując odpowiednio przepisy o dowodzie z oględzin oraz o dowodzie z dokumentów. Ustawa procesowa nie definiuje jednak wyczerpująco samego pojęcia dokumentu jako dowodu⁴. W celu jego zdekodowania konieczne jest zatem sięgnięcie także do innych źródeł prawa.

Ustawodawca wyjaśnił to określenie na gruncie prawa karnego materialnego, zawierając w art. 115 § 14 k.k. dość szeroką definicję dokumentu. Została ona jednak stworzona na cele zidentyfikowania przedmiotu udzielanej prawem karnym ochrony prawnej, z tego powodu nie ma więc podstaw do posługiwania się nią w procesie cywilnym⁵, tym bardziej od momentu wprowadzenia nowelizacją z 2015 r. definicji dokumentu do Kodeksu cywilnego. W związku z tym nietrafne jest odwoływanie się przez doktrynę i orzecznictwo do definicji zawartej w Kodeksie karnym

*Dokumenty elektroniczne gromadzone w toku postępowania podatkowego a powództwo o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa wytoczone na podstawie art. 189¹ k.p.c. (powództwo organu podatkowego), „Acta Universitatis Wratislaviensis” 4149, Przegląd Prawa i Administracji 133, Wrocław 2023, s. 89. Dowodami nienazwanymi są dowody inne niż środki dowodowe określone w art. 243¹–308 k.p.c.; zob. P. Feliga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–458*¹⁶, red. T. Szanciko, wyd. 2, Warszawa 2023, Legalis, art. 309, pkt 1; I. Gil, P. Gil, *Dowodzenie w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2019, s. 82–83.*

³ Przepisy te znajdują się w części pierwszej („Postępowanie rozpoznawcze”) księdze pierwszej („Proces”) tytule VI („Postępowanie”) dziale III („Dowody”) rozdziale 2 („Postępowanie dowodowe”) oddziale 2 („Dokumenty”) k.p.c.

⁴ Pojęciem dokumentu jako dowodu posługuje się zarówno Kodeks postępowania karnego, jak i Kodeks postępowania administracyjnego, niemniej w Kodeksie postępowania karnego regulowany jest on łącznie z szerszą grupą środków dowodowych nazywanych rzeczami (art. 217 i n. k.p.k.), natomiast Kodeks postępowania administracyjnego jedynie wzmiankuje o nim w swojej mało rozbudowanej części zbiorczo odnoszącej się do postępowania dowodowego z wszelkich środków dowodowych (art. 75 i n. k.p.a.).

⁵ Odwoływanie się w procesie cywilnym do definicji z Kodeksu karnego odrzuca m.in. J. Widło, *Dowód z dokumentu nieobejmującego podpisu wystawcy (w świetle nowelizacji Kodeksu cywilnego i Kodeksu postępowania cywilnego)*, PS 2017/9, s. 90.

w celu wyjaśnienia tego pojęcia w procesie cywilnym⁶. Właściwe zaś jest odniesienie się do regulacji Kodeksu cywilnego w tym zakresie.

1.1.2. Pojęcie dokumentu z Kodeksu cywilnego

Posłużenie się definicją dokumentu zawartą w Kodeksie cywilnym jest w pełni uzasadnione przedmiotem regulacji ustawy procesowej. Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach cywilnych, tj. ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (art. 1 k.p.c.)⁷. Spośród aktów prawnych regulujących tak określone sprawy cywilne definicję dokumentu zawiera Kodeks cywilny⁸. Na wniosek taki pozwalają między innymi dyrektywy wykładni systemowej. Jak wskazuje dyrektywa odnosząca się do zupełności i niesprzeczności prawa, interpretator powinien tak ustalać normę prawną, aby nie pozostawiała ona w niezgodności z innymi normami systemu prawa ani nie prowadziła do luk w prawie⁹. Ponadto stosownie do dyrektywy nakazującej doko-

⁶ Tak też A. Olaś [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. P. Rylski, red. cz. 3 A. Olaś, wyd. 3, Warszawa 2024, Legalis, art. 403, nb 28–28.1; do definicji z Kodeksu karnego odwołują się m.in. S. Krześ, A. Sikorski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, wyd. 35, Warszawa 2024, Legalis, art. 403, pkt 3; wyrok SA w Warszawie z 7.02.2018 r., VII AGa 114/18, LEX nr 2488169.

⁷ Art. 1 k.p.c. swoim zakresem obejmuje sprawy cywilne w znaczeniu materialnym, tj. wynikające z prawa prywatnego, a więc ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz z indywidualnych stosunków prawa pracy, a także sprawy cywilne w znaczeniu formalnym, które nie są ze swej istoty sprawami cywilnymi, gdyż nie mają źródła w prawie prywatnym, jednak rozpoznawane są według przepisów ustawy procesowej z mocy danego przepisu; zob. J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, *Postępowanie rozpoznawcze. Artykuły 1–124*, red. T. Ereciński, wyd. 6, Warszawa 2023, LEX, art. 1, pkt 1.

⁸ Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks pracy ani ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie zawierają definicji dokumentu.

⁹ P. Jabłoński, P. Kaczmarek, *Reguły egzegezy tekstów prawnych* [w:] *System Postępowania Cywilnego*, t. 1, *Instytucje postępowania cywilnego*, red. Ł. Błaszczak, J. Studzińska, Warszawa 2024, s. 153.